

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1.1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ

Одлуком бр. 1026/1, донетом на седници одржаној дана 21. марта 2024. године, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду образовало је Комисију за оцену докторске дисертације докторанда **мср Марије Ђурђевић** под насловом „Култура анксиозности и дигитално доба”, урађену под менторским руковођењем др **Зорице Томић**.

1.2. САСТАВ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Александар Петровић

Звање: редовни професор

Ужа научна област: културолошка антропологија

Датум избора у звање: 5.11.2011.

Установа на којој је запослен: Филолошки факултет Универзитета у Београду

2. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Душица Лечић Тошевски

Звање: редовни члан САНУ; редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Београду у пензији

Ужа научна област: психијатрија

Датум избора у звање: 5.11.2015.

Установа на којој је запослен: САНУ

3. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Миланко Говедарица

Звање: редовни професор

Ужа научна област: општа филозофија

Датум избора у звање: 2022.

Установа на којој је запослен: Филозофски факултет Универзитета у Београду

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име (име једног родитеља) презиме:	Марија (Чедомир) Ђурђевић
Датум и место рођења:	5.2.1992. године, Ваљево (Р. Србија)
Наслов мастер рада:	Postmodernist Realisation of Virginia Woolf's <i>Mrs Dalloway</i> in Michael Cunningham's <i>The Hours</i>
Датум одбране мастер рада:	10.9.2016.
Установа где је одбрањен мастер рад:	Филолошки факултет Универзитета у Београду
Научна област из које је стечено академско звање мастера:	Језик, књижевност, култура

III СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији

- Ђурђевић, Марија. „The Rise and Fall of the American Dream: From Franklin to Facebook.” *Речи, часопис за језик, књижевност и културу*, година XII, бр. 14, 2021, стр. 148-159.
- Ђурђевић, Марија. „Роман Ханифа Курејшија *Буда из предграђа* у контексту популарне културе.” *Савремена проучавања језика и књижевности*, година X, књ. 2, 2019, стр. 57-64.
- Ђурђевић, Марија. „Инстаселф: Креирање идентитета на друштвеним мрежама, случај Инстаграма.“ *Зборник радова са 11. Научно-стручне конференције Студенти у сусрет науци - СтЕС 2018, Хуманистичке науке: постидентитети*, 2018, стр. 122-135.

IV НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Култура анксиозности и дигитално доба

V ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Предмет истраживања докторске дисертације јесу савремени културни и комуникативни феномени који се јављају као последица дигиталне револуције, потом њихово дефинисање и анализа. Полазиште истраживања чине два појма из наслова рада – култура анксиозности и дигитално доба. Фокус истраживања је потом на феномену друштвених мрежа из разлога што оне истовремено представљају комуникативни алат, комуникативни простор и виртуелно поље за самоизражавање и социјализацију, због чега су један од најсликовитијих израза дигиталне ере. Предмет истраживања даље обухвата и медијску културу која захваљујући интернету постаје један од доминантних, глобално присутних видова културе.

У целини гледано, истраживање има за циљ да укаже на одређене културолошке и комуниколошке промене до којих долази са уласком у дигитлну епоху, да сагледа њихове узроке и последице, али и да понуди могућа решења за проблеме који су у раду детектовани, а који се темеље на изнетим хипотезама истраживања.

VI ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА ДИСЕРТАЦИЈЕ

Једна од основних хипотеза која се у раду желела проверити јеста та да се анксиозност, иако појам који изворно припада наукама као што су филозофија, психоанализа, психијатрија и психологија, може транспоновати у домен науке о култури. Потом, наредна хипотеза која проистиче из претходне јесте да се анксиозност, одређена као културолошки топос, може анализирати као парадигма дигиталног доба.

Другим речима, кандидат полази од претпоставке да нови медији и медијска култура као преовлађујући вид културе данас имају кључну улогу у настанку и ширењу културе анксиозности у контексту дигиталне епохе. Оваква претпоставка базира се на виђењу нових медија као умногоне другачијих од старих, тзв. традиционалних медија, њиховој распрострањености и глобалном присуству, као и усмерености живота савременог појединца на медије и њихове продукте.

У циљу доказивања изнетих хипотеза, кандидат је користио аналитичку методу у настојању да испита постојеће теорије и релевантне културолошке и комуниколошке феноменене, потом синтетичку методу како би успоставио нове смисаоне целине, понудио нове увиде у односе међу анализираним феноменима, али и дошао до нових закључака и могућих решења. Такође, коришћена је и квантитативна метода не би ли се поткрепиле изнете хипотезе и указало на важност проблема уочених у раду.

Имајући у виду представљене основне хипотезе истраживања, кандидат је у раду у засебним поглављима посветио детаљнију пажњу сваком аспекту наведеног предмета истраживања, у складу са унапред задатим ужим и ширим циљевима истраживања.

VII КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

У композиционом смислу, рад се састоји од осам поглавља, укључујући уводно и завршно поглавље, као и списка коришћене литературе. Укупан број библиографских јединица коришћених у раду и пописаних у поглављу „Литература” износи 119 и показује да је кандидат остварио широк преглед научних публикација, како на енглеском тако и на српском језику. Литература је исцрпно употребљена и заступљена у целом раду који је аутор изложио на укупно 122 странице. Поглавља у раду су прегледно организована и логички прате аргументацију изнету у раду.

Приказ садржаја докторске дисертације је следећи:

Уводно поглавље („Увод”) упознаје читаоца са позадином истраживања, његовим предметом, циљем и хипотезама, као и методологијом и структуром рада.

Друго поглавље („Дигитално доба: појам и одлике”) бави се дефинисањем и ближим одређењем појма дигиталног доба, једног од кључних појмова у раду, као и изношењем његових основних одлика. Дигитално доба сагледано је кроз призму два теоријска оквира: индустријализма и информационализма; циљ овог поглавља јесте да укаже на корените технолошко-друштвене промене које су довеле до настанка савремене парадигме живота и рада, тј. дигиталне ере.

Предмет наредног поглавља („Појам медијске културе”) јесте медијска култура – доминантна форма културе у дигиталном добу. Пошавши од дефиниције појма медија и њихове диференцијације на старе и нове, аутор долази до одређења појма медијске културе, да би потом била изнета нека од кључних критичких тумачења овог феномена.

У четвртном поглављу („Анксиозност у светлу медијске културе”) говори се о анксиозности, другом кључном појму рада. Након дефинисања појма анксиозности који је у својој суштини филозофске, психоаналитичке, психијатријске и психолошке природе, аутор говори о могућности транспоновања датог феномена у домен науке о култури, тј. настоји да докаже прву хипотезу. Највећи део овог поглавља бави се стога анксиозношћу као културолошким топосом у контексту савремене медијске културе.

Друштвене мреже, најсликовитији аспект дигиталног доба, предмет су петог поглавља („Медијска култура: друштвене мреже и анксиозност”). Након одређења појма и културе друштвених мрежа, анализира се њихов друштвени аспект, а потом износи критичко виђење друштвених мрежа и говори о проблемима који настају са њиховом прекомерном употребом. Америчко искуство употребе дигиталних платформи за друштвено умрежавање међу припадницима тзв. интернет генерације (рођених и раслих уз модерне технологије) послужило је као полазиште за анализу сличних трендова међу корисницима друштвених мрежа у Србији, а све то у циљу потврђивања друге постављене хипотезе о анксиозности као доминантној културној парадигми дигиталног доба.

У шестом поглављу („Феномен Инстаграма”) аутор се бави анализом друштвене мреже Инстаграм, тренутно најпопуларније и најзаступљеније платформе за друштвено умрежавање. На примеру ове друштвене мреже, њених одлика, функција и културе, аутор за циљ има да укаже на неке од присутних и забрињавајућих трендова међу корисницима дате платформе, али и да покаже да неинформисана и некритичка употреба води настанку и ширењу анксиозности међу корисницима, тј. и у овом поглављу настоји се поткрепити друга хипотезу о анксиозности као преовлађујућој културној матрици дигиталне ере.

Седмо поглавље („Анксиозност у светлу дигиталног доба”) представља синтезу изнетих аргумената и кроз теорију и примере за циљ има да покаже на које све начине дигитално доба, уз помоћ масовних глобалних медија, нових сервиса за комуникацију и умрежавање, али и ширењем медијске културе као доминантног вида културе, заправо доводи до продукције анксиозности у данашњој дигиталној ери. И у овом поглављу аутор стога тежи да докаже кључну хипотезу рада, тј. да покаже да дигитално доба заправо доприноси ширењу културе анксиозности.

У закључном поглављу („Закључак”) аутор настоји да понуди нека од могућих решења која могу предузети појединци, породице, школе, али и држава и шира друштвена заједница у погледу решавања проблема који настају услед ширења парадигме анксиозности у дигиталном добу. Такође, у овом делу рада предложу се и нови правци истраживања који произилазе из обрађених тема.

Уопштено гледано, интердисциплинарни карактер спроведеног истраживања у оквиру ове докторске дисертације допринео је томе да добијени резултати могу имати теоријски и практични значај у областима комуникологије и културологије, али и у истраживањима медијске културе, нарочито нових медија.

VIII ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

С обзиром на актуелни ниво сазнања у културологији и комуникологији, може се рећи да је кандидат у дисертацији пружио целовит опис и адекватну анализу савремених

културолошких и комуниколошких феномена. Остварени резултати, основни закључци и научни допринос ове докторске дисертације састоје се у следећем:

- С обзиром да је феномен друштвених мрежа у српској литератури, али и шире, недовољно изучаван из перспективе културологије, значајно је што је кандидат пружио нове увиде у одређене културне парадигме које се помалају са уласком у дигитално доба, а нарочито са растућом популарношћу платформи за друштвено умрежавање.
- Из перспективе комуникологије, кандидат у раду доноси ново виђење утицаја који друштвене мреже могу имати на кориснике, преваходно младе, имајући у виду њихову вишеструку улогу: као комуникативних алата, комуникативног простора и дигиталног поља за самоизражавање, умрежавање и социјализацију.
- Критичко виђење медија као културних педагога у контексту глобалне медијске културе значајно је из перспективе све комплекснијих алата за комуникацију, креирање и дељење садржаја и социјализацију који постају незаменљив део савременог живота и рада.
- Посебно је информативно поглавље у коме се износе и тумаче статистички подаци о употреби интернета, мобилних телефона и друштвених мрежа међу популацијом у Србији. Указано је на забрињавајуће начине деловања друштвених мрежа, на последице њихове некритичке употребе, као и на улогу коју имају у настанку и ширењу културе анксиозности, што је релевантно пре свега из перспективе развијања критичког апарата код младих који чине процентуално највећи део корисника ових платформи.
- Закључци који су проистекли из овог рада, а који су изнети у завршном поглављу, могу бити применљиви приликом осмишљавања нових стратегија које се тичу побољшања медијске писмености код младих, увођења нових медија у наставни процес, али и унапређивања едукативних пракси у најширем смислу и њиховог иновирања у складу са новим сазнањима о утицају медија на младе која доносе како међународна тако и национална истраживања.

IX ПРОВЕРА ОРИГИНАЛНОСТИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду* и налаза у извештају из програма *iThenticate*, којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „**Култура анксиозности и дигитално доба**“ аутора **мср Марија Ђурђевић**, констатовано је да утврђено подудараре текста износи 3%.

Овај степен подударности последица је присуства цитата, библиографских података о коришћеној литератури и устаљених језичких конструкција, као и претходно публикованих докторандових радова који су проистекли из његове дисертације, што је у складу са Чланом 9. Правилника.

На основу изнетог, а у складу са ставом 2 Члана 8. *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду*, извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

X ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

Комисија за оцену докторске дисертације констатује да је дисертација „Култура анксиозности и дигитално доба“ кандидата мср Марије Ђурђевић оригинално и самостално научно дело и да су се стекли услови за њену јавну одбрану.

Комисија стога предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати с позитивном оценом Извештај о оцени докторске дисертације под насловом „Култура анксиозности и дигитално доба“, коју је урадио кандидат мср Марија Ђурђевић под менторством др Зорице Томић и да је, у складу са прописима, упути Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на разматрање.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. _____
др Александар Петровић
председник Комисије
2. _____
др Душица Лечић Тошевски
члан Комисије
3. _____
др Миланко Говедарица
члан Комисије